ordening nr. 983/79, moet aldus worden uitgelegd, dat bij vervoer van niet voor handelsdoeleinden bestemde goederen de verklaring van de reiziger door wie zij worden medegevoerd of van wiens bagage zij deel uitmaken, volstaat om deze goederen als communautaire goederen te beschouwen. Wel moet de reiziger een document voor intern communautair douanevervoer overleggen, indien op objectieve gronden twijfel bestaat omtrent de juistheid van deze aangifte.

RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-83/89 *

I — De feiten en het procesverloop

1. Blijkens de verwijzingsbeschikking was Houben, toen hij op 4 juli 1983 vanuit Duitsland per auto België binnenreed, in het bezit van een in zijn auto ingebouwde stereo-installatie (van het merk Pioneer), bestaande uit een cassettespeler, een versterker en twee luidsprekers. Hem werd verweten deze goederen in België te hebben ingevoerd zonder de wettelijk vereiste aangifte te hebben gedaan en zonder de bij deze invoer verschuldigde douanerechten te hebben betaald. Hij werd door de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren, rechtdoende in correctionele zaken, vrijgesproken. Na deze vrijspraak hebben het Ministerie van Financiën, vervolgende partij, en het Openbaar Ministerie hoger beroep ingesteld bij het Hof van beroep te Antwerpen.

2. In geding is, of de goederen, van Japans fabrikaat, al dan niet in de Gemeenschap in het vrije verkeer waren en op wie de bewijslast ter zake rustte, ten einde te kunnen uitmaken of al dan niet douanerechten verschuldigd waren.

3. Artikel 9, lid 2, EEG-Verdrag luidt:

„De bepalingen van hoofdstuk 1, eerste afdeling, en van hoofdstuk 2 van deze titel zijn van toepassing op de produkten welke van oorsprong zijn uit de Lid-Staten alsook op de produkten uit derde landen welke zich in de Lid-Staten in het vrije verkeer bevinden."

4. Artikel 10, lid 1, EEG-Verdrag luidt:

„Als zich bevindend in het vrije verkeer in een Lid-Staat worden beschouwd: de produkten uit derde landen waarvoor in genoemde staat de invoerformaliteiten zijn verricht en de verschuldigde douanerechten en heffingen van gelijke werking zijn voldaan en waarvoor geen gehele of gedeelte-

* Procestaal: Nederlands.

lijke teruggave van die rechten en heffingen is verleend."

5. Het destijds geldende afgeleide recht was neergelegd in verordening (EEG) nr. 222/77 van de Raad van 13 december 1976 betreffende communautair douanevervoer (PB 1977, L 38, blz. 1), zoals gewijzigd bij verordening nr. 983/79 van de Raad van 14 mei 1979 tot wijziging van verordening nr. 222/77 betreffende communautair douanevervoer (PB 1979, L 123, blz. 1).

6. Artikel 1, lid 1, van verordening nr. 222/77 bepaalt:

„De regeling voor communautair douanevervoer vindt toepassing op het vervoer van de in de leden 2 en 3 bedoelde goederen tussen twee plaatsen gelegen in de Gemeenschap. Deze regeling omvat een regeling voor extern communautair douanevervoer en een regeling voor intern communautair douanevervoer."

7. De regeling voor intern communautair douanevervoer geldt voor goederen die voldoen aan de voorwaarden van de artikelen 9 en 10 EEG-Verdrag. De goederen die in overeenstemming zijn met die bepalingen, worden „communautaire goederen" genoemd (artikel 1, lid 3, sub a, van verordening nr. 222/77).

8. Ingevolge artikel 1, lid 2, sub a, van verordening nr. 222/77 geldt de regeling voor extern communautair douanevervoer voor goederen „die niet voldoen aan de voorwaarden van de artikelen 9 en 10 van het Verdrag".

9. Voor extern communautair douanevervoer is een formulier T1 of T1 bis als bedoeld in artikel 12 van verordening nr. 222/77 nodig. Voor intern communautair douanevervoer wordt een formulier T2 of T2 bis als bedoeld in artikel 39 van die verordening gebruikt.

10. Artikel 1, lid 4, van verordening nr. 222/77 luidt:

„Voor de toepassing van de bepalingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap betreffende het vrije verkeer van goederen worden, behoudens toepassing van artikel ... en artikel 49, lid 2, goederen die op regelmatige wijze over een binnengrens het grondgebied van een bepaalde Lid-Staat binnenkomen, geacht communautaire goederen te zijn, tenzij voor die goederen een document voor extern communautair douanevervoer wordt overgelegd."

11. In artikel 9 van verordening nr. 222/77 heet het:

„Wanneer in de gevallen bedoeld in deze verordening de bepalingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap betreffende het vrije verkeer van goederen slechts worden toegepast bij overlegging van een ten bewijze van het communautaire karakter van de goederen afgegeven document voor intern communautair douanevervoer, kan de belanghebbende, om welke geldige reden dan ook, dit document achteraf van de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staat van vertrek verkrijgen."

12. Artikel 49, lid 1, van verordening nr. 222/77, zoals gewijzigd bij verordening nr. 983/79 van de Raad, bepaalt:

„De regeling voor communautair douanevervoer is niet verplicht voor het vervoer van goederen welke door reizigers medegevoerd

worden of deel uitmaken van hun bagage, indien deze goederen niet voor handelsdoeleinden zijn bestemd."

13. Artikel 45 van verordening (EEG) nr. 918/83 van de Raad van 28 maart 1983 betreffende de instelling van een communautaire regeling inzake douanevrijstellingen (PB 1983, L 105, blz. 1), bepaalt:

„1) Behoudens het bepaalde in de artikelen 46 tot en met 49, zijn van rechten bij invoer vrijgesteld goederen die deel uitmaken van de persoonlijke bagage van reizigers afkomstig uit een derde land, voor zover het invoer betreft waaraan elk handelskarakter vreemd is.

2) In de zin van lid 1 wordt verstaan onder:

a) ‚persoonlijke bagage'...

b) ‚invoer waaraan elk handelskarakter vreemd is', invoer die:

— een incidenteel karakter draagt, en

— uitsluitend betrekking heeft op goederen bestemd voor persoonlijk gebruik van de reizigers dan wel voor gebruik door leden van hun gezin of bestemd om ten geschenke te worden aangeboden, mits uit de aard of de hoeveelheid der goederen geen commerciële bijbedoelingen blijken."

14. Overigens heet het in artikel 49, lid 2, van verordening nr. 222/77, zoals gewijzigd bij verordening nr. 983/79:

„Op goederen die krachtens het bepaalde in lid 1 niet met toepassing van de regeling voor communautair douanevervoer worden vervoerd, zijn de bepalingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap betreffende het vrije verkeer van goederen van toepassing:

a) wanneer wordt aangegeven dat het communautaire goederen betreft, zonder dat omtrent de juistheid van deze aangifte twijfel bestaat;

b) in de andere gevallen: indien een document voor intern communautair douanevervoer wordt overgelegd, afgegeven ten bewijze van het communautaire karakter van deze goederen."

15. Van oordeel, dat voor de beslissing in het geding uitlegging noodzakelijk was van bepalingen van gemeenschapsrecht, heeft het Hof van beroep te Antwerpen bij arrest van 10 maart 1989 besloten het Hof van Justitie de volgende prejudiciële vragen voor te leggen:

„Mag een goed dat is ingevoerd vanuit een derde land in een Lid-Staat worden beschouwd als zijnde ‚in vrij verkeer' wanneer het wordt ingevoerd in een andere Lid-Staat, zelfs als de invoerbelasting in de eerste Lid-Staat niet werd vereffend?

Als wordt aangenomen dat er geen sprake kan zijn van ‚vrij verkeer' tenzij de invoerformaliteiten regelmatig werden verricht en bovendien de douanerechten werden vereffend, dient dan te worden uitgegaan van het vermoeden dat aan deze verplichtingen is

voldaan wanneer de goederen worden aangetroffen in een Lid-Staat of moet worden uitgegaan van het vermoeden dat aan deze verplichtingen niet is voldaan, tenzij de houder van de goederen het bewijs van het tegendeel levert?

Meer algemeen: dient de invoerder van goederen afkomstig uit een derde land, wanneer hij deze goederen uit een Lid-Staat invoert in een andere Lid-Staat, te bewijzen dat hij douanerechten in de eerste Lid-Staat betaald heeft om te doen aannemen dat de goederen in het vrij verkeer zijn in de EEG?"

16. Het verwijzingsarrest van het Hof van beroep te Antwerpen is op 14 maart 1989 ter griffie van het Hof ingeschreven.

17. Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn op 8 juni 1989 schriftelijke opmerkingen ingediend door de Belgische regering, vertegenwoordigd door K. Lenaerts, advocaat te Brussel, en op 12 juni 1989 door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door R. Barents, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij G. Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg.

18. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Het heeft krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering besloten de zaak naar de Zesde Kamer te verwijzen.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

19. Na de feiten van de zaak en de procedure voor de nationale rechter te hebben uiteengezet, geeft het *Koninkrijk België* een toelichting op de Belgische wettelijke regeling en de gemeenschapsbepalingen die zijns inziens van toepassing zijn.

20. Met betrekking tot de eerste vraag, wijst de Belgische regering erop, dat goederen die uit derde landen in een Lid-Staat worden ingevoerd zonder dat de invoerformaliteiten zijn verricht en de erover verschuldigde invoerrechten zijn betaald, zich niet in het vrije verkeer bevinden.

21. Dit is eveneens het geval wanneer die goederen naar een andere Lid-Staat worden wederuitgevoerd. Uit verordening nr. 222/77, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen intern en extern communautair douanevervoer, blijkt dat de betaling van de invoerrechten en niet het overschrijden van de grenzen bepalend is voor de vraag, of goederen van oorsprong uit derde landen in het vrije verkeer zijn.

22. Met betrekking tot de tweede vraag merkt het Koninkrijk België op, dat de aangifteplicht voortvloeit uit het gemeenschapsrecht, en dat blijkens artikel 49, lid 2, van verordening nr. 222/77 het gemeenschapsrecht zich er niet tegen verzet, dat de bewijslast bij de importeur van de goederen wordt gelegd. Het in artikel 49, lid 2, sub b, bedoelde document is het „enige" dat door de douane van de Lid-Staat van verzending wordt geviseerd.

23. Wanneer aan de grens twijfel rijst over de juistheid van de verklaring, dat het gaat om goederen die voldoen aan de voorwaarden van de artikelen 9 en 10 EEG-Verdrag, wordt het bewijs van het „communautaire" karakter van die goederen geleverd door overlegging van het door de douane van de Lid-Staat van verzending geviseerde „enige" douanedocument (artikel 49, lid 2, sub b, van verordening nr. 222/77). Is de importeur van de goederen niet in het bezit van dit document, dan kan hij het ingevolge artikel 9 van verordening nr. 222/77 achteraf nog van het douanekantoor van vertrek verkrijgen.

24. Uit een en ander kan worden afgeleid, dat in geval van twijfel het gemeenschapsrecht de bewijslast inzake het „communautaire" karakter van de goederen, dus van het feit dat zij in het vrije verkeer zijn, bij de importeur legt.

25. Concluderend geeft het Koninkrijk België het Hof in overweging, de prejudiciële vragen van het Hof van beroep te Antwerpen te beantwoorden als volgt:

„1) Een goed dat werd ingevoerd in een Lid-Staat, is niet in het vrije verkeer wanneer het wordt ingevoerd in een andere Lid-Staat, indien de invoerbelasting in de eerste Lid-Staat niet werd vereffend.

2) De importeur van goederen afkomstig uit een derde land dient te bewijzen, wanneer hij deze goederen uit een Lid-Staat invoert in een andere Lid-Staat, dat de douanerechten in de eerste Lid-Staat zijn betaald, indien twijfel rijst over het in het vrije verkeer zijn in de EEG van de betrokken goederen."

26. De *Commissie* merkt op, dat verordening nr. 222/77 onderscheid maakt tussen intern en extern communautair douanevervoer. Intern communautair douanevervoer betreft goederen die voldoen aan de voorwaarden genoemd in de artikelen 9 en 10 van het Verdrag (artikel 3, sub a, van verordening nr. 222/77). Goederen van oorsprong uit de Lid-Staten of uit derde landen, die aan genoemde bepalingen voldoen, zijn „communautaire" goederen. Extern communautair douanevervoer betreft goederen die niet aan die voorwaarden voldoen (artikel 2, sub a, van verordening nr. 222/77). Voor extern communautair douanevervoer wordt een formulier T1 of T1 bis gebruikt (artikel 12 van verordening nr. 222/77), voor intern communautair douanevervoer een formulier T2 of T2 bis (artikel 39 van verordening nr. 222/77). Tenzij de verordening anders bepaalt, zijn de regelingen voor het communautaire douanevervoer verplicht voor elk vervoer van goederen binnen de Gemeenschap. Op basis van deze artikelen moet voor elk vervoer in de Gemeenschap een aangifte T1 of T2 worden gedaan.

27. Als het erom gaat, te bepalen of goederen al dan niet als „communautaire" goederen kunnen worden aangemerkt, volgt uit artikel 1, lid 4, van verordening nr. 222/77, dat voor de toepassing van de artikelen 9 en 10 van het Verdrag het beginsel van negatief bewijs geldt; goederen die onder de regeling voor communautair douanevervoer binnen de Gemeenschap cir-

culeren, worden geacht zich in het vrije verkeer te bevinden, tenzij het tegendeel wordt bewezen door een document T1 of T1 bis. Deze uitlegging vindt ook steun in artikel 9 van die verordening, volgens hetwelk de belanghebbende, indien het gaat om „communautaire" goederen, die evenwel niet vergezeld gaan van een formulier T2, dit document achteraf van de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staat van vertrek kan verkrijgen.

28. De Commissie brengt het geval ter sprake van goederen die de grens passeren zonder onder de regeling voor intern of extern communautair douanevervoer te vallen. Artikel 49, lid 1, van verordening nr. 222/77, zoals gewijzigd bij verordening nr. 983/79, bepaalt dat de regeling voor communautair douanevervoer niet verplicht is voor het vervoer van goederen die door reizigers worden medegevoerd of die deel uitmaken van hun bagage, indien deze goederen niet voor handelsdoeleinden zijn bestemd. De begrippen „bagage" en „handelsdoeleinden" zijn omschreven in artikel 45 van verordening nr. 918/83.

29. Uit artikel 1, lid 4, van verordening nr. 222/77 blijkt, dat het beginsel van negatief bewijs niet voor deze categorie goederen geldt. Ingevolge deze bepaling geldt derhalve voor deze categorie goederen het beginsel van positief bewijs; de reiziger zal moeten bewijzen dat de betrokken goederen zich in het vrije verkeer bevinden.

30. Artikel 49, lid 2, geeft daartoe een op het grensoverschrijdende reizigersverkeer afgestemde regeling. In de eerste plaats kan de reiziger dit bewijs leveren met een document waaruit het communautaire karakter van de goederen blijkt en dat voor dat doel is afgegeven. Er bestaat ook een tweede mogelijkheid: de reiziger kan de goederen eenvoudig als communautaire goederen aangeven, zonder dat er twijfel bestaat over de juistheid van deze aangifte.

31. Artikel 10, lid 1, van het Verdrag stelt drie cumulatieve vereisten waaraan moet zijn voldaan, wil een goed van oorsprong uit een derde land zich in een Lid-Staat in het vrije verkeer bevinden. Is aan een van deze voorwaarden — te weten dat de verschuldigde douanerechten zijn betaald — niet voldaan, dan bevindt het goed zich niet in het vrije verkeer. Er is dan geen sprake van een communautair goed en dit goed kan alleen in de Gemeenschap circuleren onder toepassing van de procedure voor extern communautair douanevervoer. Bij binnenkomst in een Lid-Staat zal derhalve een document T1 of T1 bis moeten worden overgelegd.

32. Het feit dat een goed van oorsprong is uit een derde land, is geen reden om het te beschouwen als niet in het vrije verkeer gebracht. Indien een T2 L-document ontbreekt, kan het desnoods achteraf worden aangevraagd. Vindt artikel 49 van voormelde verordening, zoals gewijzigd, toepassing en is de regeling voor het communautaire douanevervoer niet verplicht, dan dient de reiziger een positief bewijs te verschaffen dat de goederen die hij meevoert als bagage, „communautaire" goederen zijn. Praktisch gesproken betekent dit, dat de reiziger bewijsstukken bij zich dient te hebben waaruit het „communautaire" karakter van het goed blijkt, bij voorbeeld een factuur.

33. De Commissie geeft het Hof in overweging, de vragen van het Hof van beroep te Antwerpen te beantwoorden als volgt:

„1) Een goed van oorsprong uit een derde land dat vanuit een Lid-Staat op regelmatige wijze in een andere Lid-Staat wordt gebracht, wordt geacht zich in het vrije verkeer te bevinden, tenzij voor dit goed een document voor extern communautair douanevervoer wordt overgelegd.

2) a) De houder van zulke goederen is niet verplicht een bewijs te leveren dat aan de voorwaarden van artikel 10, lid 1, van het EEG-Verdrag is voldaan.

b) Indien het een goed betreft dat behoort tot de bagage van reizigers in de zin van artikel 49, eerste lid, van verordening nr. 222/77 van de Raad, dient de reiziger het bewijs te leveren dat aan de voorwaarden van artikel 10, eerste lid, van het EEG-Verdrag is voldaan."

C. N. Kakouris
rechter-rapporteur